

IN MEMORIAM

Doc. Dr. Boleslav Bárta, CSc. (* 14. 8. 1929 - † 31. 5. 1991)

Marie Dluhá, Aleš Kladivo

Docent PhDr. Boleslav Bárta, CSc., se stal významnou osobností nejnovějších dějin Moravy. Bez nadsázky lze říci: "Samosprávě Moravy a Slezska, samosprávné demokracii zasvětil svůj život."

Boleslav Bárta se narodil 14. srpna 1929 v Rozhraní na Dražanské vysočině. Své dětství prožil v Šebetově na Boskovicku, kde také získal základní vzdělání. V roce 1940 se celá rodina přestěhovala do Brna a Boleslav zde začal navštěvovat gymnázium, které však od septimy dokončoval v Bruntále.

Krátce po maturitě ztratil otce, a od toho okamžiku převzal odpovědnost za svoji tříletou sestru, 14 letého bratra a matku, jejíž důchod byl velmi malý. Při studiu na Filosofické fakultě Masarykovy university v Brně, kde si vybral jako odbornost psychologii s průvodním oborem filosofií, absolvoval první dva roky tak, že pracoval jako dělník, převážně na noční směny, v tehdejších Závodech Jana Švermy. Přesto tyto ročníky absolvoval s výborným prospěchem. Ve třetím roce studia dostal místo jako pomocná vědecká síla Psychologického ústavu Filosofické fakulty, které zastával až do ukončení studia v roce 1952.

Po absolvování filosofické fakulty nastoupil místo klinického psychologa ve Státní psychiatrické léčebně v Kroměříži a současně byl na Psychologickém ústavu FF v Brně ustaven asistentem pro psychologii na čtvrtinový úvazek. Po složení rigorosní zkoušky z psychologie a z pedagogiky, byl v roce 1953 promován doktorem filosofie.

V Kroměříži působil jeden rok, protože od roku 1953 byl jeho částečný úvazek na Filosofické fakultě rozšířen na celý. Od roku 1956 byl ustanoven odborným asistentem Psychologického ústavu.

V roce 1953 byl přijat současně ke studiu lékařství, které však musel po dvou letech z rodinných i zdravotních důvodů přerušit (začínající hypertenze, stenokardie aj.).

V roce 1953 bylo za vedení Boleslava Bárty zřízeno v Psychiatrické léčebně v Kroměříži moderní spánkové oddělení s podmíněně reflexním a hypnotickým navazováním spánku.

Největší a nejtrvalejší zásluhy ve své odbornosti si Boleslav Bárta získal v oblasti psychologického poradenství. V roce 1958 založil v Brně Dětskou psychologickou poradnu, v roce 1967 přejmenovanou na Psychologickou výchovnou kliniku, jejímž ředitelem byl jmenován. V roce 1971 dokončil habilitační práci z psychologie, ale titul docenta mu byl následně upřen. V době normalizace poradenské instituce poskytující psychologickou péči jedinci, musely čelit tvrdým normalizačním snahám. Boleslav Bárta sám byl přinucen v roce 1971 vzdát se místa vysokoškolského učitele na Filosofické fakultě a v roce 1973 byl odvolán z funkce ředitele Psychologické výchovné kliniky v Brně, posléze byl přinucen zcela toto pracoviště, které zbudoval, opustit. Od těch dob měl svůj pracovní úvazek rozdělen na tři pracoviště (zvláštní škola a dvě speciální školy pro zrakově a sluchově poškozené děti), každé v jiné části Brna.

Od roku 1970 nesměl publikovat a dokonce byl mnohokrát nucen, aby se vzdal autorství některých svých metod, které pro děti s těžkým postižením vytvořil. Nesměl se zúčastnit žádných odborných seminářů a konferencí. Mnohokrát byl zván evropskými universitami k přednáškám, "socialistický" režim mu však zabránil v jakémkoliv výjezdu do ciziny. Více nežli 15 let musel žít ve vynuceném ústraní.

Po třech infarktech, z nichž při jednom v roce 1980 prožil klinickou smrt, mu byly od roku 1982 do roku 1989 vytrvale zamítány jeho žádosti o převedení na jinou práci, která by mu, jako osobě s těžkým zdravotním postižením, lépe vyhovovala. Ani sebedůraznější lékařské posudky nebyly brány v úvahu.

V roce 1990 byl Boleslav Bárta plně rehabilitován, jeho zdraví však již bylo značně podlomeno.

Docent Dr. Boleslav Bárta, CSc., je zakladatelem systému moderní psychologické péče o děti, mládež a rodinu v našem státě. Z jeho práce čerpají odborníci dodnes.

Doc. Dr. Boleslav Bárta, CSc., pracoval nejen vědecky, významně se angažoval i společensky. I když narozen na pomezí Čech, byl Moravan tělem i duší. Prakticky od svých studentských let se hluboce zajímal o historii Moravy a nesmírně ho trápilo komunistickým režimem uměle potlačované moravanství a parcelace státu, bez ohledu na historické hranice, do krajů a zánik Země Moravskoslezské jako takové. Byla to cesta poučovacího režimu k nastolení tuhého centralismu, který ostatně v mnoha směrech přetrvává dodnes.

Rok 1968 přinesl naději, Boleslav Bárta jako jeden z čelných představitelů Společnosti pro Moravu a Slezsko vynakládal obrovské úsilí pro vytvoření

samosprávy Moravy a Slezska v rámci Československého státu. Morava se začala opět hlásit o svoji samosprávu, byl připraven návrh nové Ústavy. Sovětské tanky a Husákův normalizační režim vše zvrátily a odsunuly. Vznikla národnostní dvoufederace a Boleslav Bárta byl za své myšlenky a přesvědčení komunistickým režimem perzekuován. Jako režimu nepohodlný člověk byl odsunut na slepou kolej. Jeho myšlení mu však nikdo zakázat nemohl a jeho opravdoví přátelé ho neopustili.

Přes všechny zákazy Boleslav Bárta vědecky pracoval, své myšlenky předával známým a kolegům. I v těchto dobách většina přátelských setkání končila rozhovory o minulosti, současnosti a zejména budoucnosti Moravy a Slezska. Boleslav Bárta měl všechny své myšlenky podložené historií a fakty o záměrné likvidaci veškerého moravanství. Moravané měli ztratit svoji identitu v českém moři a v naprosté tichosti být základními pilíři pouze české ekonomiky, českého průmyslu, zemědělství, české kultury . . . Morava zmizela i z učebnic a map.

Bylo tehdy zcela logickou vazbou, že po tak zvané "něžné revoluci" Boleslav Bárta stanul v čele obnovené Společnosti pro Moravu a Slezsko. K jejímu znovuzrození došlo ke dni 5. ledna 1990 otevřením sekretariátu na Měnincké ulici v Brně. Obrovskou píli a houževnatostí dokázal v čele svých přátel a nadšených Moravanů a Slezanů za krátkou dobu vyburcovat utlumené moravské a slezské povědomí s cílevědomou vůlí vytvoření nového politického systému, nového státoprávního uspořádání na občanském a zcela demokratickém principu. Boleslav Bárta byl Moravan, nebyl však nacionalista. Vždy mu šlo o samosprávu Moravy a Slezska v rámci jednoho silného Československého státu. Vždy věřil, že demokratické samosprávné uspořádání v rámci historických zemí náš stát upevní, posílí a jeho prestiž na mezinárodním poli značně vzroste.

Již tehdy se na hlavu Boleslava Bárty snášelo množství útoků zejména z řad pragocentristů, odpůrců demokratické samosprávy. Ač s narušeným zdravím, po sérii infarktů a klinické smrti, dokázal jim čelit a získávat lidi. A to nejen z Moravy a Slezska. Na Měninckou takřka denně docházely desítky podpůrných dopisů z Čech i ze Slovenka, ozývali se i mnozí naši občané v zahraničí.

Blížily se volby roku 1990. Všechny rozhodující strany v čele s tehdejší Občanským fórem dávaly ruce pryč od problematiky Moravy a Slezska. Ty se jim staly pouhou záminkou pro získání volebních hlasů pro své vlastní záměry, což jasně prokázala i bezprostřední budoucnost. Proto vznikla myšlenka, že Moravané a Slezané si musí politickými prostředky své věci vybojovat

sami. A tak na I. Kroměřížském sněmu, z rozhodnutí 532 přítomných delegátů ze všech koutů Moravy a Slezska, vzniklo politické hnutí Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu a Slezsko. Boleslav Bárta se stal jeho prvním předsedou.

K zaregistrování hnutí v politickou stranu bylo třeba deset tisíc podpisů. V průběhu několika dní jich však právoplatných bylo na 47 tisíc a další přicházely. Do týdne musela být sestavena kandidátka do voleb, následovalo obrovské vypětí celé volební kampaně. Všechny nitky se sbíhaly v rukou Boleslava Bárty. Výsledek: Morava a Slezsko získaly zastoupení ve Federálním shromáždění ČSFR 16 poslanci v obou sněmovnách a 22 poslanci v České národní radě. Nebylo to mnoho, ale problematika Moravy a Slezska nezapadla.

Výpady proti Boleslavu Bártovi nepřestávaly, naopak nabývaly na intenzitě. Politické hnutí HSD - SMS se stalo nebezpečným pro všechny zarputilé centralisty, a věru jich nebylo a není málo. V kuloárech Federálního shromáždění jsem zaslechl poznámku ve smyslu "bude-li Bárta pryč, máme od Moravy pokoj. Hnutí se samo rozpadne." Proto ty inscenované útoky zvenčí a nahlodávání jednoty prostřednictvím morálně méně zásadových jednotlivců z vlastních řad. To se projevilo snahou o odstranění doc. Bárty z funkce předsedy Hnutí na I. Ostravském sjezdu HSD - SMS a zejména na II. Kroměřížském sněmu na podzim roku 1990, skupinou vlastních poslanců ve Federálním shromáždění. Náš klub ve FS se rozštěpil na HSD - SMS I. a HSD - SMS II. Myšlenky a program Boleslava Bárty však zvítězily.

Čím na Moravě více přátel, tím více nepřátel zejména v Praze. To platí i o parlamentu. Mnozí členové tehdejšího OF se přímo obávali jeho vystoupení. Naopak denně několik desítek dopisů svědčilo o podpoře a uznání občanů nejen z Moravy a Slezska. Boleslava Bártu nezlomila ani nepravdivá, a na něj jako na nepohodlnou osobu cílená lustrační štvánice. Při každém jeho vystoupení centralisté, zejména příslušníci OF, opouštěli parlamentní lavice.

Vzpomínám si, jakou měl Boleslav radost z prezidentova pozvání do Budmeric na Slovensku k setkání představitelů politických stran a předsednictev národních rad. Vkládal v ně hodně naděje. Jeho srdce však obrovským náporům neodolalo . . .

V pátek dne 31. května 1991 krátce po 15. hodině jsme se z rozhlasu dozvěděli tu neuvěřitelnou a smutnou zprávu. Potvrdila ji československá televize: "Během vrcholného setkání představitelů našeho politického života v Budmericích na Slovensku zemřel ve věku 62 let předseda HSD - SMS, poslanec

Federálního shromáždění ČSFR, doc. Dr. Boleslav Bárta, CSc." Vzápětí poté předstoupil před televizní kameru prezident republiky Václav Havel a uvedl: "Jsem zplnomocněn účastníky dnešní schůzky oznámit především to, že v půl druhé bez jakýchkoliv předběžných známek nemoci nebo nevolnosti, ke konci svého poklidného diskusního vystoupení dostal srdeční nevolnost pan poslanec Bárta a krátce před třetí hodinou zemřel. "Později pan prezident řekl: "Zemřel při práci". Mnozí občané jeho slova doplňovali: ". . . padl za spravedlivou věc samosprávy Země Moravskoslezské".

Boleslav Bárta měl možná i svoje chyby, možná učinil některá chybná rozhodnutí, ale který aktivní politik je nemá? Vždy však neohroženě stál v čele boje za rehabilitaci Země Moravskoslezské a jejich práv . . . Usiloval o to vždy letech od jeho smrti vedli někteří novináři nadále štvavou kampaň proti jeho osobě, zřejmě aby i jeho památku vymýtili z mysli občanů Moravy a Slezska. Jsou to např. lži o jednáních s Mečiarom o společné Moravskoslovenské zemi, o obsahu jednání ve Slušovicích apod. Že to byly hrubé výmysly mě opravňuje tvrdit skutečnost - byl jsem totiž přímým svědkem naprosté většiny setkání. Ale co se všechno nedá využít ke zmírnění tlaku obyvatel Moravy a Slezska za samosprávnou zemi.

Boleslav Bárta zemřel, jeho dílo však žije. Euforii "porevolučních" let vystřídala řada tíživých problémů let následujících. Byl jsem s Boleslavem Bártou více než 20 let v úzkém denním styku, znám tedy dobře jeho názory, i jeho myšlenky a prognózy do budoucnosti. Mohu tedy odpovědně říci, že HSD - MS (později ČMSS) od jeho základních myšlenek a tézí nikdy neustoupily a v jeho díle pokračují. Současné spojení ČMSS se Zemědělskou stranou a Liberálně sociální unií znamená, že myšlenky samosprávné demokracie našly své uplatnění i v dalších politických stranách. Musely se však přizpůsobit nové situaci: rozpadu Československého státu, situaci v Parlamentu po volbách roku 1992. Boleslav Bárta již v době vzniku HSD - SMS viděl nutnost pozdější transformace hnutí ve stranu, která jedině může zaručit jednotu a plnou odpovědnost svých členů. Viděl místo HSD - SMS uprostřed politického spektra, tedy ve středu, nutnost společného postupu s bratry Čechy i skutečnost, že Hnutí musí velmi vážně hovořit i do dalších problémů našeho života: do ekonomiky, dělby daní, zemědělství, dopravy, sociální problematiky, bezpečnosti občanů, zdravotnictví, školství, kultury . . . Věděl také, že Hnutí si v budoucnu bude muset najít spojence, rovnocenné partnery, aby posílilo svůj vliv v Parlamentu i veřejném životě.

Odkaz Boleslava Bárty žije. Žít budou i naše vzpomínky na jeho osobu, na jeho myšlenky a práci.

VZPOMÍNKA

V pondělí dne 29. května 1995 se na Ústředním hřbitově v Brně sešli představitelé Českomoravské unie středu, někteří členové místních organizací a přátelé, aby uctili tichou vzpomínkou čtyřleté výročí smrti zakladatele Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnosti pro Moravu a Slezsko a čestného předsedy Českomoravské strany středu

Docenta PhDr. Boleslava Bárty, CSc.

Kytici rudých růží položil na hrob místopředseda ČMUS JUDr. Jan Kryčer, poslanec Parlamentu České republiky.